

FARIZEJSKI KVASAC

NA SABLAZAN SVIJETU

Veličanstveni II Vatikanski Sabor i njegovi dekreti, koji odražavaju očito djelovanje Duha Svetoga, pobudili su pažnju i divljenje u čitavom svijetu, i izvan krugova Katoličke Crkve. Crkva je zasjala u punini sjaja. Sa svih strana čulo se, da je Crkva postala svjetionik na čvrstoj pećini u tamnoj noći — u nemirnom, opasnom moru sadašnjice. U ovom razjedinjenom svijetu, svijetu blokova, svećanih deklaracija o čovječanskim pravima pojedinaca i naroda, a istovremenih nasilnih obaranja zakonitih vlada, ratovanja bez objave rata. Svijet izvan Crkve se nadao da će Kristova Crkva svojom monolitnošću i jasnoćom nauke, jedinstvenim duhom (*terribilis ut castrorum acies ordinata* — Cant 6, 4) ujediniti sve pozitivne snage svijeta u borbi za mir, pravdu i sigurnost.

Uplašio se Sotona za svoju žetvu. Ubacio je sjeme kukolja na pšeničnu njivu. Podigao oluju i zemljotrese... Našao je u krugu Crkve svoje rušilačke pomoćnike, koji su u ovčjem runu sakrili svoju vučju prirodu (Mt 7, 15) te iznutra počeli razarati kraljevstvo Božje i u dušama pojedinaca i kao vanjsku - vidljivu zajednicu.

U ime »slobode« djece Božje počeli su razorno rušiti red i harmoniju u božanskoj obitelji. Umjesto da ih svijest slobode potakne da očuvaju red i jedinstvo, monolitnost i disciplinu — kao punoljetni i svijesni, oni su postali rušitelji, kočnica i sablazan i vjernima i onima izvan Crkve.

Nastale su dvije krajnosti tih destruktivnih elemenata: krajna reakcija i krajna destruktivna anarhija, iako pod zvučnim nazivom »progresista«. Prvi bi htjeli da postane Crkva petrefakt ili komad starog, iako lijepog klasičnog namještaja, kome se divimo, ali koji nema životne snage niti se može uključiti kao aktivni, živi činilac u suvremeni svijet. Drugi pak bi htjeli srušiti sve što je bilo, kritizirajući na sva usta sve dosadašnje, često se pozivajući na potrebu obnove one pradavne Crkve — iz embrija. Zaboravljaju, da bez juče nema ni danas ni sutra. Da bez korijenja nema ni stabla ni ploda. Da je Crkva živ organizam, sastavljen iz ljudi, koji su uvijek djeca svoga vremena, uvijek nesavršeni... I baš zbog toga Crkva kao organizam, živi organizam mora stalno da se razvija, ispravlja, usavršava... Ali bez anarhije i nasilja spolja, nego sudjelovanjem s inspiracijama Duha Svetoga, duše Crkve, i pod vođstvom zakonite crkvene vlasti, kojoj jedinoj

je data garancija nepogrješivosti. Da, treba znati sjediniti vječno i vremenito, stalno i prolazno, suštinu od promjenljivih vanjskih oblika.

I jedni i drugi su vrlo aktivni — ali i destruktivni. Na sablazan su svijetu, i onom čestitom — »malenom« — u Crkvi i onom dobronamjernom izvan Crkve. Kakva šteta!

Svi oni tvrde, viču na sav glas, da se bore za istinu i Crkvu. A Krist je rekao: »Tko vas sluša, mene sluša. Tko vas prezire, mene prezire. Tko prezire mene, prezire onoga, koji me je poslao.« (Lk 10, 16). Papa kao zakoniti učitelj i »pećina« naučava, upozorava, bodri i opominje... A ovi i oni ne slušaju! Hoćemo li s njima ili s Kristom?

Mnogi inovjerci, koji su ranije tako oduševljeno prihvatili poziv Crkve kroz poruke II Vatikanskog Sabora, danas se povlače — žalosni i razočarani. Govore: »Nadali smo se naći kod vas moralnu potporu, sigurnost... A sada je u vašim redovima toliko anarhije, toliko destruktivnosti — relativnosti — nesigurnosti. U pitanju su često naše svetinje, zato se povlačimo...«

PO NJIHOVIM PLODOVIMA

»Svako se naime stablo prepoznaje po svome rodu. Ne beru se s trnja smokve ni s drače grožđe...« (Lk 43-45).

Razotkrile su se i razgoličile ove savremene pojave. Pojave u redovima pripadnika Crkve. Već bi skoro mogli postaviti pitanje jesu li uopće još istinski pripadnici — članovi Crkve. Nisu li odumrle — suhe grane? Rak i guba na živom organizmu? Kukolj na Božjoj njivi?... Govorilo se o »reformi«. Svaka reforma treba da dovodi do nečeg savršenijeg, boljeg. A što nam je donijela ova samozvana »reforma« protiv zakonite reforme Crkve? Pa neka se ona naziva »antikoncilska« ili »progresivna« reforma! Donijela je nered, anarhiju, nasilja. Da istinska nasilja — i protiv zakonitih nosilaca crkvene vlasti — reda u Crkvi, i nasilnog spriječavanja redovne pastve zauzimanjem crkava ili rušenjem redovničke stega! Ubijanjem kršćanske ljubavi sijanjem razdora i neposlušnosti u samoj Crkvi!

Imaju li Kristova duha oni kojima je u ime reforme postao suviše težak i celibat i redovnička stega? Koji su zaboravili na poniznost i poslušnost?! Zaboravili, da je temelj kršćanstva odricanje sebe i svega što je u suprotnosti sa zakonom Božjim, što je samo tjelesno.

Nije li Krist rekao, da je samo onaj njegov učenik, tko uzme svoj križ (valjda ne treba istom tumačiti što znači ovdje riječ »križ«) i ide za Njim — po križnom putu — prema Kalvariji i prijeko Kalvarije (cf Mt 10, 38; 16, 24-28; Mk 8, 34).

Kažu da su Kristovi, a postao im je težak križ, kojega su svojevrijedno prihvatili, dok su još znali prislusnuti glasu Duha Svetoga.

Pozivaju se na »prvu Crkvu«, a apostoli i učenici napuštali su sve: i kuće i čamce, žene i djecu, i stavili se bezrezervno u službu svome Spasitelju i Učitelju. Vjerni i ustrajni sve do svoje mučeničke smrti... A koliko trpljenja i odricanja u neprekidnom apostolskom radu! Treba samo malo prolistati po Djelima apostolskim i poslanicama. Pogotovo poslanicama apostola Pavla!

Umjesto, da priznaju da su kukavice i dezerteri, oni žele svojim nasiljem i galamama zadobiti simpatije masa — a sebi osigurati udoban život. Udoban na račun zajednice, vjernika i Crkve!

Tragično je, da se čak u vjerskim novinama ponekad ovi jadnici prikazuju kao neki heroji. Da se često čak nadležni ustručavaju imenovati ih pravim imenom. Tako se dobri i prosti vjernici dovode u iskušenje. A svi redom, oni u Crkvi i oni izvan Crkve, dobronamjerni, u zabludu!

Ne želimo mi ni inkviziciju ni koncentracijske logore. Ali tražimo, da se svaka stvar postavi na pravo mjesto. Da se protiv zaraze blagovremeno preduzmu potrebne mjere — samoodbrane i preventive. Svatko ima ne samo pravo nego dužnost čuvati se zaraze. A oni jadni dezerteri neka imaju barem toliko poštenja, da se sami izdvoje, kad već ne žele ili nisu više sposobni ići s Kristom i s križem po križnom putu života! Ali to je jedini put koji vodi u ŽIVOT!

NAŠE DOMAĆE SABLAZNI

Kod nas, Bogu hvala, nema tih negativnih i razornih pojava, kako je to slučaj u zapadnim katoličkim zemljama, koje su nekada prednjačile u uzornom vjerskom životu i odličnoj crkvenoj organizaciji, u mnoštvu svećeničkih i redovničkih zvanja, u karitativnoj i misijskoj djelatnosti. Prošli smo kroz skupu školu života, pa i prilike ne dozvoljavaju takav »sport« na duhovnom i crkvenom polju. No, da se ne bi uznosili nekim farizejskim hvalisanjem pojavljuju se sporadično i kod

nas takvi, nekada nečuveni, problemi. Negativne pojave kod pojedinaca i nekih zajednica. Zato treba prisluhnuti upozorenju apostola Petra (1 Petr 5, 6-11) dok je vrijeme.

Ovdje bi želio spomenuti samo nešto u vezi sa sadašnjim liturgijskim reformama, koje treba da aktiviraju sve članove Božje obitelji da aktivnije sudjeluju u bogoslužju da se tako dadne Bogu kolektivna čast i zadovoljština, a da se istovremeno neprekidno usavršava lična duhovna izgradnja — rast u Kristu i s Kristom — Velikim Svećenikom i žrtvom istovremeno, koji među nama i s nama obnavlja svoje spasiteljsko poslanje baš u žrtvi svete mise, u svetoj liturgiji. Krist žrtvuje i žrtvuje se. S njim moramo i mi sami sebe u svemu i svuda neprekidno Bogu žrtvovati. Ne samo onih nekoliko minuta u crkvi, nego neprekidno, u svagdanjem životu, na svakom mjestu i u svako vrijeme. Da Krist zrači iz nas. Onaj Krist s kim smo se sjedinili u svetoj žrtvi i sv. pričesti. Da tako neprekidno zračimo Kristov duh i njegovu ljubav u ovaj tmurni svijet. Svijet razvrata, mržnje i zla. Svijet koji treba izmijeniti — »pokrstiti« ...

Nije lako pravilno izvoditi takve reforme. Zadiru te u osjećaje, sentimentalnost i tradiciju. Zato treba mnogo pastoralne mudrosti i kršćanske ljubavi, da ne bude više zla nego dobra.

U svim dekretima u vezi sa liturgijskom reformom imamo mnogo upozorenja, da treba vjernike mudro i strpljivo pripremiti na tu reformu. Da treba vjernicima sve postepeno protumačiti, obrazložiti, da uvide, da se reformom ništa ne ruši nego usavršava. Da se to vrši ne iz pomodarstva nego iz pastoralnih potreba. Da je to znak života u Crkvi. Da se u Crkvi uvijek čuva nepromjenjeno ono što je nepromjenljivo, što je božansko, a da se s obzirom na mjesto, vrijeme i prilike mijenja ono što je sporedno. Ostaje život i istina, mijenja se ruho i forma.

A bili smo svjedoci, i sa mnogih strana dolaze vapaji i žalbe dobrih vjernika, da »pastiri« ne respektiraju ni pozitivne propise ni osjetljivost vjernika. Vršu »deformaciju« a ne pozitivnu reformu. Narod time gubi povjerenje u svoga dušobrižnika, a sa druge strane sve u Crkvi: i obredi i dogme i moral postaju nešto relativno, dakle podložno ličnoj sklonosti pod parolom »prema ličnoj savjesti«. Kuda to vodi, nije teško pogoditi. Od istinske vjere uskoro neće ništa više ostati. Samo subjektivizam i racionalizam. A gdje je to, tamo više vjere nema!

RUŠENJE U CRKVI

Uvijek se naglašava, da je sva reforma zbog naroda. Dakle, ne zbog svećenika i po subjektivnom raspoloženju svećenika. Po njegovim, možda malo nastranim — pomodarskim težnjama. A što se dešava?

Rušenje oltara. — U propisima o liturgijskoj reformi je rečeno, da se moraju novi oltari podići, kada se grade nove crkve ili se vrše prepravke starih. Mnogi nisu mogli čekati na takve zgode, pa su požurili. Bez prethodnog sporazuma sa »Božjim narodom« i sposobnim arhitektom demolirali su stare klasične oltare, nekada vrlo lijepe (u onom stilu), a umjesto njih postavili neke provizorije, bez ukusa, da ne kažemo pravo ruglo za crkvu. Možda samo nekoliko nespretno zbijenih dasaka ili malo veći stol za kuhinju.

Razumije se, da je to revoltiralo vjernike. A župnik je tvrdio, da je »naredio« Sabor, da to Papa traži... Vjernici danas ipak doznaju što je »naređeno«, a što nije, pa se može shvatiti kako se srozava ugled svećenika zbog takvih netačnih izjava i samovolje!

Oltar prema narodu. — I za to imamo tačne direktive. A kako neukusno je na mnogim mjestima. Provizorni neugledni oltar neposredno pred starim lijepim oltarom, barem stilskim. I svećenik zakriva vjernicima tabernakul — okrenut mu leđima, jer nije viši, kako bi prema propisu trebalo.

Deložiranje Isusa. — Netko je srušio stari oltar, postavio novi provizorni u očekivanju potrebnih sredstava za nabavku novog. A Isusa u presvetom sakramentu smjestio negdje sa strane, da vjerni narod ni skoro nezna, gdje se nalazi. Razumljivo je gundanje, kritiziranje. Dolazi čak do sumnje, da je njihov misnik izgubio vjeru u realnu prisutnost Kristovu u svetoj Euharistiji...

Na oltaru. — Data je veća sloboda u uređivanju oltara. Nastalo je takmičenje među pojedincima, tko će biti originalniji. Netko smjestio svakojake svjećenjake negdje sa strane, drugi sve na jednu stranu oltara. Drugi stavio na oltar buket cvijeća, treći pod oltar. Jedan objesio križ na lance, drugi ga ostavio negdje u pozadini, da ga ni on ni drugi ne vide. U početku su mnogi stavljali na oltar veliki križ propovijedajući, da je to simbolično: Kristova žrtva na križu i sveta misa jedna je sama žrtva — novozavjetna, vječna...

Zatim se tražilo sve manje križiće, da ne »smetaju«, dok nisu potpuno deložirani. Nastaje novo tumačenje, da je oltar porodični stol... Pozivaju se na slučaj zadnje večere...

A svi narodi, od najstarijih vremena, i Židovi po Božjoj zapovijedi, imali su za službu Božju posebna mjesta i predmete, koje se nije smjelo upotrebljavati u druge svrhe. To i danas želi Božji narod po zdravom prirodnom osjećaju. Rad u suprotnosti s tim osjećajima je rušenje Božjega u dušama, je desakralizacija svetinja, laicizacija, profanacija... Udaljavanje od Božjeg duha!

U ovu kategoriju spadaju i borbe protiv naziva pojedinih bogoslužnih objekata ili predmeta opravdavajući to »apostolskim vremenima«. Drugo su iznimke, nastajanja, drugo je normalno!

Što je Bogu posvećeno, izuzeto je iz svagdanje upotrebe, pa treba da ima i poseban oblik i naziv! Treba otvoriti Sveto pismo i naći će se dovoljno dokaza za to. Inače se znaju ljudi pozivati na Božju knjigu, a kad je u pitanju »moda«, onda zaborave i na Boga i na čuvstvovanje i potrebe Božjeg naroda!

Stajanje - klečanje. — Jedne nedjelje iznenadio mladi župnik svoje vjernike, da je Koncil naredio, da se moraju svi pričešćivati stojeći. Na drugom se mjestu čulo i čitalo, da je jedino stajanje dostojno kršćana, dočim je klečanje znak robovanja...

U nijednom službenom dekretu nije nešto slično naredeno. A ipak se pozivaju samozvani reformatori i novatori na dekrete. Malo neobičan moral!

Crkva naprotiv danas traži, da se respektiraju čak običaji i načini izražavanja molitve i pobožnosti kod nekršćanskih naroda. Sve što se direktno ne protivi dogmi i moralu treba iz respekta prema duši vjernika, prema njihovoj tradiciji, koja je posvećena barem davnom praksom, čuvati i očuvati!

Kod nas je od davnina običaj, da se klečenjem izrazi i skrušenost i poštivanje Krista u sv. Euharistiji. Da se moli klečeći, pogotovo kada je to vapaj skrušene ili izmučene duše. U čemu je tu zlo? Gdje je to protiv dogme ili morala? Nije li Mojsije skidao obuću na Sinaju? Nije li Magdalena u farizejevoj kući klečala pred Isusovim nogama te ih suzama prala i kosom brisala? — A je-li je Isus izgrdio zbog toga? — Još ima farizeja!

Ne bi li bilo puno pastoralnije i odgojnije, kada bi se vjernicima protumačilo sadašnju slobodniju raznolikost — prema prilikama i potrebama. Ima svoje značenje i klečanje i stajanje. Svako u svoje vrijeme. A ako to traže prilike, onda treba lijepo pozvati da svi jednoobrazno postupaju — iz bratske ljubavi, zbog reda... I bit će bez prigovora i bez negodovanja. — I svećenik mora imati više ljubavi prema narodu, više razumijevanja!

Liturgijski kalendar. — U službenim dekretima je naglašeno, da se želi novom reformom dati naglasak na značenje nedjelje, a zatim prvenstvo Kristovih i Bogorodičinih praznika... Narod je to lijepo prihvatio, gdje god mu je to lijepo protumačeno. A, eto, što se dešava.

Mladi »reformator« služi svetu misu na praznik prvoga reda u crnoj boji — običnu zadušnicu. Čak nije bila prava godišnjica. Na blagovremeno upozorenje je na kraju izjavio vjernicima, da se Majka Božja zbog toga neće ljutiti.

U drugoj crkvi mjesni župnik na praznik presv. Srca Isusova služi sv. misu u čast sv. Anti (baš je pao blagdan presv. Srca na 13. VI) sa Slavom i Vjerom. A niti je crkva ni oltar posvećen sv. Anti. Jedino je, protivno svim pozitivnim propisima, postavio župnik na oltar mali kipić sv. Ante i izjavio, da je za Srce Isusovo rezervirao slijedeću nedjelju.

Vrlo pobudna liturgijska reforma i liturgijski odgoj!

Nema više privilegija - i misna odijela. — Putuju danas mnogo svi redom, pa i pastiri duša, često ostavljajući svoje ovčice, da ih grabe vučci... Službeni automobili su velika bližnja grešna prigoda, pa se često tim službenim kolima odlazi — ne u pastvu — nego se bježi od pastve — možda zalazi »u kupus«. I sudovi su već imali posla.

Na putu se doleti u sakristiju, da se otслужи sveta misa. Bez kolara, bez pristojnog odijela. Čak u kratkim pantalonama. Sve u ime slobode... A Božji narod gleda, čudi se i sablažnjava, jer smatra da to znači nepoštovanje prema Isusu. Kada zovu na službene prijeme, propišu i odijelo i vrijeme. A u crkvi može »svakako«. — A kaže Isus nešto ozbiljno o sablazni (cf Mt 18,8—11).

U propisu o koncelebraciji je rečeno, da mogu koncelebranti u slučaju da nema dovoljno misnica, služiti samo u albi sa štolom. A redovni je slučaj, da kraj mnoštva misnica u sakristiji (dozvoljene su čak razne boje!), iz komodnosti koncelebranti ne žele misnice. Dogodilo se čak, i novine su o tome pisale (hvala Bogu, ne kod nas), da su svi redom kon-

celebnirali bez ikakvog misnog odijela — i po svom specijalnom obredu. Je li to Božji duh? Duh »sentire cum Ecclesia?«

Došla grupa mladih redovnika i odbila da se obuče za sv. misu u liturgijska odijela, jer da njihov habit zamjenjuje sve. A traži se dokidanje svih privilegija i ravnopravnost!

Svećenik — dobri pastir. — Krist je sam naslikao uzor pravog dušobrižnika u slici dobrog pastira (Iv 10, 1—18). Dobri pastir traži ovce, brine se za njih, čuva i hrani ih... A prečesto vjernici ne nađu svoga dušobrižnika u radno vrijeme u kancelariji, pogotovo ne u ispovjedaonici. I misa često ne počinje na vrijeme... Dokida pobožnosti, koje narod voli i koje narodu pomažu u duhovnoj izgradnji, jer su mu suviše... A ima vrijeme za izlete, beskorisne, čak sumnjive posjete, za ilustracije, televiziju, a možda čak za razne utakmice...

Narod je gladan i žedan riječi Božje. Pogotovo danas, u ovo laicizirano doba. U doba bez redovne vjerske pouke... A što i kako se propovijeda?! Nisu to usamljeni slučajevi. A narod se razilazi i odlazi na druga mjesta... A onda se otpužuje sve, samo ne istinskog krivca — slabog pastira!

Nov a m i s a. — Značajne i korisne izmjene. A u tolikim su župama vjernici blagovremeno i »stručno« poučeni o svim novostima? Bez solidne priprave i tumačenja ne može biti razumijevanja ni sudjelovanja. — I opet će čudimo, što vjernici ne »shvaćaju«, neće da prihvate i ne sudjeluju kako bi trebalo. Tko je kriv?!

K a o u v r i j e m e a p o s t o l a i p r v i h k r š ć a n a. — Koliko se frazira i što sve se prikriva pod ovim parolama. A ako shvatimo, da je Crkva živi organizam, onda je jasno, da ni u vjerskom ni u liturgijskom životu ne može biti stagnacije. Već je bilo rečeno, da je nešto što je stalno, a to je bitno, dočim se sporedno mijenja prema prilikama i mogućnostima.

Žrtva ostaje žrtva i to samo jedna jedinstvena u Novom Zavjetu. Ali ima mnogo obreda. No, treba naročito shvatiti, da bez smisla za žrtvu, pogotovo sa strane svećenika — misnika, ne može biti ni vjere ni liturgije!

Odbacimo fraziranje, da mora biti sve »jednostavno — svagdanje«. Po prirodi, u svim narodima i u svim vremenima, i kod izabranog naroda po izričitim Božjim zapovijedima, ljudi su tražili da se praznik razlikuje od radnog dana, litur-

gija od svagdanjih običaja. Zato su svuda imali i sveta mjesta, i svećenike i svete knjige i sveto posuđe. Toliko skupocijenije i umjetnički izrađeno, koliko je kultura bila naprednija. Čovjek zna, da ništa nikada Boga nije dovoljno dostojno. Ništa nije za Boga i službu Božju preskupo ili presavršeno.

Treba paziti da suviše stvari u crkvama ne odvlači pažnju vjernika od centra — Krista i liturgije. Ali prvi korak u crkvu mora dati utisak, da smo u Božjoj kući, u posebnoj Božjoj prisutnosti, realnoj prisutnosti Krista — Boga — čovjeka. Zato crkva ne može nikada biti kao obično kino ili sportska sala, tržnica ili izložba. A oltar mora biti zaista središte svetog hrama — simbol Krista.

Lažna je savremenost, da se izbacuju klasične slike ili kipovi, da se dovlače neke stvari, makar pod »slavnim« imenima, koje nitko ne razumi i koje nikom ništa ne kazuju, a najmanje ih dižu k Bogu, ne pomažu u koncentraciji, u pobožnosti, u svijesti prisutnosti Božje... Za koga je crkva? Za neke »privilegirane i profinjene« ili za Božji narod, za mnoštvo priprostih?! To ne znači da treba navlačiti u crkve pazarsko šarenilo, nego nešto zaista lijepo i uzvišeno, svima pristupačno i razumljivo!

Samo bi postavio onima, koji se kriju iza spomenute fraze, pitanje: Da li vi živite jednostavno kako su živjeli apostoli i prvi kršćani? Je li u vama onaj duh gorljivosti, žrtve i spremnosti na mučeništvo? — Što će vam onda toliki komfor i luksuz, kojega drugi nemaju i ne mogu si priuštiti. Pomislite na milijune gladnih i beskućnika širom svijeta: u Africi, Indiji, Južnoj Americi, a i u mnogim bogatim zemljama. Možda čak u vašoj neposrednoj blizini.

Svećenicima bih postavio posebno pitanje: Primate li misne stipendije? Kojim pravom? Znae da toga u prvo apostolsko vrijeme nije bilo! — Nema toga ni danas u nesjedinjenim Istočnim Crkvama, koje imaju pravo bogoslužje.

Moglo bi se još mnogošta kazati u vezi s time. Zaključak je jednostavan: Treba nam reforme kod sebe! Treba više Božjeg duha: poniznosti, skromnosti, poslušnosti nepogrješivoj Crkvi i smisla za žrtvu — za nasljedovanje Krista na križnom putu — ali putu spasenja — putu prema vječnom kraljevstvu u zajedništvo s Kristom!

Često čujemo citiranje nekih »savremenih i slavni« teologa i pisaca. Sve je to lijepo. Lijepo, ako je u duhu Evan-

delja. U duhu ljubavi prema istini, prema čovjeku... A kad je to isticanje sebe i traženje svoje slave, znamo kuda vodi... Slavno ime ne spasava. Ima i među njima apostata!

Mi pak nismo toga ni onoga, nego smo Kristovi — po Crkvi!

A. Turk

Hans Urs von Balthasar

TKO JE KRŠĆANIN?

Postoji li kriterij po kojem se razabire da li netko pripada Crkvi? Ne mislimo tu na nevidljivu zajednicu »Svetih«, tj. svi milošću Božjom okupljenih, koji u nekom stupnju na Ljubav odgovaraju svojim: da. Tko zna: možda su to svi ljudi uopće, jer u čije se srce nije barem jedamput ušuljala nesebična misao, koja se na smrti daje proširiti, onako kao što maleno gorušično zrno uzraste u sjenovito stablo? Držati da je to moguće, predmet je kršćanske nade. Ovoga časa ne mislimo ni na zajednicu svih ljudi, koji se u nekom stupnju — iznad svih granica konfesija, vjere, svjetovnog nazora — osjećaju jedinstvenima u zajedničkoj brizi oko dobrobiti drugih, u borbi protiv strahovite nepravde u svijetu. Da bismo mi kao kršćani tu morali biti prisutni na prvom mjestu, da bismo to pomalo morali shvaćati, predbacuju nam sa strane.

No postoji i drugo pitanje: Zbog čega mi polažemo vrijednost na naziv »kršćanina« i gdje objektivno počinje i prestaje smisao i opravdanje toga naziva? U najvišoj je mjeri čudno, kako u štampi i u cijelom teološkom nastojanju našega vremena ovo pitanje mora stajati iza navodno aktualnijih »praktičnih« pitanja crkvenog menadžerstva, kao da se to pitanje ili razumije po sebi, kao da je to pitanje za koje svi znaju, ili kao pitanje koje se može odgoditi, koje se može nekada, onako usput, u primirju, izvući i o njemu raspravljati.

Ponajprije, jasno je, da je »kršćanin« ime koje je pronađeno na jednom sasvim određenom mjestu svjetske povijesti kao oznake sasvim određene skupine ljudi koji su svoju egzistenciju shvaćali od jednog sasvim određenog izričaja. Izričaj je bio »sintetički sud«. Isus iz Nazareta, koji je umro, ali koji po Pavlovim riječima još živi, jest Krist, a to znači po njegovu poimanju ne samo obećani Mesija Židova, nego daleko iznad toga, »Sin Boga živoga«, koji je ujedno kao